Tečaj XIV. **NOVICE** List 70.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 30. augusta 1856.

Med steljo in steljo je razloček.

V gospodarskem časniku „Landw. Centr. Bl.“ je dr. Wolf popisal vrednost različne stelje po kemijskih preiskavah. Ako pa se govorí od vrednosti stelje, se vé, da se pod tem zapopada nje gnojna moč. Čujmo tedaj, kaj dr. Wolf pravi:

Sploh veljá za gotovo, da slama, če bolj se požanje ali pokosí zelena, toliko bolja je za steljo.

Za steljo naj bolja je ječmenovka (ječmenova slama), za ječmenovo pa ovsenovka. Režena in pšenična ste precej ene vrednosti.

Veliko veliko več kot žitna slama je za steljo vredna sočivja slama, vendar se grahovica in grahorkna slama ne nastelja, ker je tudi dobra klaja. Obilo gnojne močí ima v sebi bobovica in fižolová slama, pa tudi ajdovca. Fižolova slama ima le to lastnost, da počasi trohní, zato svetuje dr. Wolf, naj fižolova in bobova slama pa tudi ajdovca, ker se zavolj leseničastih stebel ne morejo dosti vlage napiti, se pomešajo s kako drugo slamo ali s suho perstjo, kadar se nastiljajo.

Za namestnika stelje hvali dr. Wolf vresje (resje), ki ima veliko voska in čreslovine. Ker je vresje zlo leséno, voščeno in smolnato (v 100 delih vresja je 6 delov voska in smole), se tedaj ne more hitro spersteneti. Da se pa to prej zgodí, naj se enmalo razsekano vresje zmeče na velike kupe, da se samo razgreje, in pa čreslovina, ktere je v 100 delih 4 do 5 delov in ktera za gnoj ni dobra, tako pokonča. Tudi je dobro, da resje ostane dolgo časa pod živino v hlevu ali pa v gnojnišu. Če tako ravnamo z vresjem — pravi dr. Wolf — se smémo zanašati, da je vresje dosti bolja stelja kakor je žitna slama, zakaj? — zato, ker ima več apna, potašlja, sode, klora in lojnika v sebi. Gnoj iz vresja nima sicer tako hitre močí kakor slamnati, ker vresje počasi sperstení, ali njegova moč terpí delj časa memo slamnatega gnoja, ki hitro zgine.

Listje in šilovje so prav dobra stelja, iz ktere se napravi dober gnoj, posebno za terdo ilovnato zemljo; pozabiti pa ne smémo nikoli, da se gojzdu krade in lesu jemlje, kar se po ti nastelji polju daje. Večidel listja zapopada veliko več apnice, lojnika, fosforne in žvepljene kisline kakor žitne slame, in ker ima gotovo tudi več gnjilca v sebi, je za steljo gotovo bolje kot slama. Tudi praprot ima dokaj gnojne močí v sebi, hitro sperstení, in je tedaj dobra stelja, — tudi bičje in ločje, zeleno pokoseno in posušeno, hitro sperstení in dobro gnojí; šota, mešana s kako drugo steljo, je posebno pripravna v konjskih in ovčjih hlevih.

Iz teh natanjčnih preiskav se vidi očitno, da med steljo in steljo je velik razloček, — da tedaj ni prav, ako gospodarji naši ne porajtajo: ali nastiljajo to ali uno; kakor stelja takošen gnoj; kakoršen pa gnoj, takošna žetev.

Živinozdravniška skušnja.

(Kako se prešičem lahko zdravila dajejo). Kdor je imel kadaj s prešiči opraviti, ali da jim je zdravila dajal ali jih kakorkoli operiral, bo dobro vedil, kako težavno je to. Gosp. Weideman priporoča v živinozdravniškem časniku „Magaz. d. Thierh.“ sledeče: „Prešičem zdravila dajati je zatega voljo tako težavno, ker so silno nepokojna in terdovratna živina, zraven pa je tudi njih gobec in rivec bolj neukreten za to. Kar se s silo ne dajo ugnati, jih je treba kak drugač prekaniti in oslepariti, da z lepo vzamejo, kar jim hočemo dati. Znano je, da imajo prešiči kaj radi, ako jih kdo praska ali derza, in da se kmalo vležejo, če jih kdo dalje časa praska, in da hrohotaje naznanjajo, kako dobro jim to dé. Če jih kdo dolgo praska, jih celó pripravi, da jih zamore na desno ali levo stran oberniti kamor hoče, in da zamore potem ž njim storiti kar mu je drago. Tudi z bolnimi se večidel na to vižo zamore vse početi kar kdo hoče, zatega voljo jim dajem zdravila prav lahko tako-le: Postavimo, da prešič leží na levi strani; pomagaču svojemu sedaj rečem, naj ga z desno roko praska po herbtu od glave do repa, dokler popolnoma pokojen ne obleží; potem naj dlan svoje leve roke položí na spodnjo (levo) stran rivca in ob enem naj sprednji del glave enmalo vzdigne; jez pa v tem z levo roko zgornjo (desno) stran rivca odprem in z desno roko vlijem na žljici zdravilo v gobec, ktero prešič berž požrè. Že večkrat sem grenjke, slane in vinske zdravila na to vižo prešičem dajal, pa nikoli nisem kakošnih posebnih težav imel; zdí se mi, kakor da bi prešiči ne imeli posebno tankega okusa in da zatega voljo ne delajo kaj posebnega razločka med povžitimi stvarmí. Ako se na to vižo zdravila prešičem dajejo, je dosti en pomagač in brez sile se vse opravi; prešič ne cvili, da ušesa bolé, in je pokojen, da se zdravilo ne razlije ali ne raztrosi. Vsak gospodar, kteremu se je le enkrat to ravnanje pokazalo, bo s pomagačem berž zadel, kako ima ravnati, da dobí prešič brez sile zdravilo.

(Zakaj svinje svoje mlade tako rade žró). Dr. Prič v časniku „Kerndt's Allg. Z. f. d. L. u. F.“ terdi, da to požeruhstvo je bolezen, pri kteri so čutnice trebušne nekako zmotljene, da se v živini vname neukrotljivo poželjenje po mesu. On tedaj ne more dati veljati, da svinje zato tako rade žró mlade, ker se je zamudilo, jim iztrebo berž izpoti spraviti. Da se tedaj ti požrešnosti v okom pride, priporoča dr. Prič, naj se, ko je svinja storila in se iztrebila, iztreba berž odpravi, in da se poželjenje namesto po mesu na kakošno drugo jedílo oberne, naj se ji berž po porodu dobro osoljenega močnika ponudi, še bolje se ji pa vstreže s koscem mesa. — Kdor hoče po zdraviteljski poti to požrešnost odpraviti, naj dá svinji bljuvílo, postavimo, v droben prah zmlete čmerike in bljuvne solí, vsake po 10 granov, v vodi raztopljene. Kdor bljuje (kozla), nima poželjenja do ničesa.

Gospodarske skušnje.

(Mavec ali gips na deteljših — pa tudi v hlevih in na gnojniših!) Po več deželah mavcajo ali gipsajo gnoj v hlevih in na gnojniših, in si napravljajo s tem tako močen gnoj, da pol več zdá kot negipsani. Tako ravnajo v Švajci, tako na Nemškem, tako na Angležkem. Angleži že veliko veliko let gipsajo konjski gnoj in so terdno prepričani, kako dobro mavec dé gnoju.

V naših krajih, čeravno so „Novice“ že mavcanje priporočevale, nič kaj ne slišimo ali ne vidimo tega. Deteljša

pridni gospodarji že davnej gipsajo — gnoja v hlevih ali na gnojniših gipsati se niso še lotili. Naj bi tudi tega ne odlašali! Gotov dobiček jim bo! Mavec ali gips, če se potrosi včasih po gnoji, zaderžuje naj rodovitnišo gnojno moč, ktera sicer izpuhtí in je pod imenom „gnjilca“ znana; mavec zaderžuje presilno vrenje gnoja in ga ohrani, da ga ni vsaki dan manj. In vse to se opravi s kakimi perišči gipsa, kteri ni drag, in stroške povrača 10krat ali tudi 20krat.

Naj bi tedaj naši gospodarji tudi gipsali gnoj, kakor gipsajo deteljša!

Za domače potrebe kaj.

Kako ravnati, kadar človeka griža napade.

Iz več krajev Krajnskega slišimo, da bolehajo ljudjé zlasti pa otroci za grižo, in da jih je tam pa tam že nekoliko pomerlo. Znabiti da je bolezen razširjena tudi po sosednih naših deželah, ker mali in veliki serpan in pa kimovec so tisti trije mesci, v kterih rada razsaja. Zatega voljo bi utegnilo prav biti, da našim bravcem povémo, kako se ravnati v ti bolezni, dokler zdravnik ne pride. Toliko potrebniše se nam pa zdí par besedic govoriti od te bolezni, ker smo se te dní na potovanji po Gorenskem sami prepričali, kako grozno napačno ravnajo nekteri ljudjé v ti bolezni; vroče močno vino, černo kavo (kofè) in pa cimet skupaj zmešajo in tako pijačo dajejo grižavim, od kterih že sama krí gré. To pa je ravno olje v ogenj! Zakaj? bomo berž razjasnili.

Griža se mora ločiti od navadne driske. Čeravno ste si v tem enake, da človeka na blato gonite, ste si vendar v poglavitnih stvaréh kakor noč in dan razločne. Ni sicer nikoli in pri nobeni bolezni naš namen, ljudém zatega voljo kakošen poduk dajati, da bi sami sebe brez zdravnika ozdravljali, ker to je nevarno, kakor da bi otroku nož v roke dali. Vendar se bo po danih svetih lože ravnal, kdor ima saj poveršen zapopadek: kaj je prav za prav tista bolezen, ki nas nadležuje.

Griža je vnetnica ali prisad črev; debele črева, posebno pa mastno ali ritno črevo so pri griži vnete. To je pervo in poglavitno, kar vsem, ki so za grižo bolni ali ki imajo z grižavimi opraviti, želimo prav terdno v glavo in serce vtisniti; nadjamo se, da potem, ko bojo to vedili, bojo lahko razumeli, kaj je pravo in kaj je napačno pri ozdravljanji. Griža je vnetje črev! še enkrat ponavljamo; tedaj je v črevah ogenj, v črevah gorí; — kdo bo tedaj, kdor ima zdravo pamet in noče bolnika umoriti, si upal svetovati ali dajati grižavemu kaj takega, kar ta ogenj še huje podpihuje, postavimo, vina, vinskega cveta, kave, cimeta ali kakoršne koli stvarí, ktera razgreva in draži vnete črева!

Res je, da ne pride griža vselej mahoma, ker včasih ene dní bolnika le driska goni, ktero je že marsikdo zaterl in odpravil s kako vinsko in vročo pijačo. Al brez zdravnikovega sveta je nevarno kaj tacega vžiti, zakaj meje med drisko in grižo ne more spoznati, kdor ni zdravnik. Gotove znamenja griže pa so: Bolnika mrazi, potem ga pa začne vročina kuhati bolj ali manj po stopnji bolezni; šiplje ga večkrat, pa ga spet jenja; na blato ga dere bolj ali manj pogostoma, včasih v 24 urah 10krat, 20krat, včasih tudi 100krat; od njega gré izperva rujavkasta, zelenkasta, rumenkasta, redka in smerdljiva soderga; kmali letí kakor voda od njega, potem žlezasta stvar, včasih plavajo kakor bele cunjice po blatu, večkrat je blato s kervjo zmešano, rada pa gré tudi sama čista krí od bolnika, po malem, za eno ali dvé žljici na enkrat; tudi gnoj se izceja. Zato je griža dobila različne imena po tem, kar od bolnika gré: bela griža, rudeča (kervava) griža, černa griža itd. Je pa tudi griža in sicer zlo nevarna, pri kteri od bolnika nič ne gré, tiší ga zlo in napenja se zlo, pa nič ne pride od njega; to je tako imenovana suha griža in znamenje, da je vnetje po ritnem črevesu hudo in da se bolniku zapeka po črevih.

Ravno to tišanje, ki bolnika sili, da bi včasih v eno mero na posódi sedel, je eno poglavitnih znamenj griže, pa tudi tega, da je mastno črevo vneto.

Naj bi tedaj naši bravci si pervič to dobro vtisnili v glavo, da griža je prisadna ali vnetična bolezen.

(Konec sledí.)

Ogled po svetu.

Kristijani v Turčii. (Dalje.)

Spisal Matija Majar.

Turek je že skoro vse južne kraje osvojil, kteri so se nekadaj šteli k Serbii; tù je stopil na carski prestol serbski v stari Serbii

Knez Lazar (od leta 1371 do 1389), bivši pod Dušanom namestnik sremski i bačvanski, vladar krepek pa nesrečen; premésti prestol svoj v Prizren i venča (krona) se na prestol serbski i proglasi se za cara serbskega, pa iz ponižnosti se ni nazival kraljem, temoč samo knezom. On spozna nevarnost, ktera je žugala od Turkov Serbljem i vsem kristjanom, da bodo danes ali jutri vse premagali i podmanili, ako se jim združeno i krepko od početka ne zoperstavijo. Zato povabi vse sosedne narode v zvezo zoper Turke: Tverdka, kralja bosanskega, Sišmana, kralja bulgarskega, Balza albanskega, i Jana Kastriota skutarskega. Ko turski sultan Murat to zvé, se vzdigne z vojsko zoper kneza Lazara i njegove zveznike. Slavenska združena vojska se zbere na Kosovem polji 100.000 mož močna, Turkov je pa bilo 300.000. Obedve vojski, serbska in turška, se postavite na polji Kosovem jedna blizo druge; obedvé se bojite osodno bitvo zgubiti; obedve se nadate, jo dobiti. Naj žalostnejši i naj nesrečnejši den v vsi serbski povestnici je 15. den junija leta 1389 — den nesrečne bitve na polji Kosovem.

Ravno ko ste vojski tako jedna proti drugi stale, se vname prevelika medsebojna nevošljivost v serbskih poglavarjih i se pooblasti velika nenavist najglavnejših serbskih vojvodov; zvlaste se spreta i zavadita dva zeta kneza Lazarja, Vuk Branković i Miloš Obilič zavoljo svojih žen. One ste se namreč hvalile z možema svojima; vsaka je terdila, da je nje mož močneji i hrabreji. To zelò razdraži Vuka i on se začne truditi, da bi očernil Miloša knezu, tastu njunomu. Ravno ko ste vojski jedna proti drugi stale, pripoveda mu Vuk lažljivo, da je Miloš namenil izneveriti i izdati cara i carstvo. Knez Lazar je verjel to Vuku i osramoti Miloša javno pri gostii tisti den pred bitko kosovsko i imenuje ga, da je nevera i izdajavec. Miloš se razjari i razserdi na to, vstane od mize i reče: „Jutri bodemo vidili, knez! kdo je zvest, kdo je nevera i izdajavec — izdajavec sedí zraven tebe!“ Ko zjutra den zasvita, vstane Miloš, vzeme seboj še dva prijatelja Milana Topličana i Ivana Kosančiča i odide v tabor turski, noseč sulico k zemlji obernjeno na znamenje, da se hoče Turkom predati, i terja, da ga pusté k samemu sultanu Muratu pod šotor, pa da stori, kar je naumel. Ko stopi pod šotor sultanov, se pripogne, da mu poljubi (kušne) roko, al v tisti mah potegne skrit nož iz nederja i prebode sultana Murata tako, da so mu se izsule črева iz trebuha. S tem je hotel zmešati i ostrašiti vojsko turško, i Serblje, ko bi to zvedili, bolje pobuditi, da serčneje planejo na Turka. Pa vojska serbska, neznajoč, kam se je Miloš podjal, misli, da je zares prešel k Turkom i izneveril i izdal cara svojega, se nekako zbuni i zavzame. Ko stopi Miloš iz šotora Muratova, ga Turki zagrabijo, premagajo i zvežejo. Sadaj je divjala i žurila bitva naj okrutnejše. Voj (Schlachtflügel), kteremu je zapovedoval knez Lazar sam, se je deržal verlo hrabro, pa drugi, kterega je vpravljal Vuk Branković, nagne bežati; sam Vuk je bil pervi, kteri je z ostrogami podbadal svojega konja, da izdirja iz bitke. Blizo ob osmih zvečera se vtrudi konj, kterega je jezdil knez Lazar; zato skoči raz njega, da bi se vsedel na drugega. Vojska, vidivši

popred kneza Lazarja v jedno napredovati i sadaj zgubivši ga iz očí, misli, da je ali poginil ali tudi on pobegnil, osupne i pomeša se, i v tej zmešnjavi počne bežati. Lazar skoči, pred ko more, na drugega konja, počne klicati Serblje, da naj ne bežijo, al zmotnjava je prišla že tako med vojsko, da je knez Lazar sam moral bežati. Konj mu se spotakne i knez Lazar pade v neke zibe (močal) i tam ga vjamejo Turki i ga peljejo v šotor k Muratu, kjer je tudi Miloš zvezan ležal. Murat umerje še tisti večer, kneza Lazarja i Miloša ubijejo Turki tudi še tisti večer.—Tù na Kosovem polji so poginili naj znamenitejši serbski junaki, med njimi tudi stari slavni Jug i njegovih devet sinov Jugovičev. Bitka Kosovska izgubljena, sila Serbska zlomljena. — Še dnešen den spomenjajo Serblji z otožnim i ranjenim serćem bitvo na polji Kosovem, spomenjajo i opevajo v svojih milokrasnih pesmih národnih tako živo, kakor da bi se bila še le včera prigodila. Tudi priprosti Serb vé pripovedovati, kako se je vojska serbska v boj spremala, — opisuje živo, kako so serbski vojvodi i poglavarji v svoji krasni národni opravi i obleki ponosno dirjali proti Kosovemu polju, — kako so svilene zastave (židane bandera) serbske se vile v zraku; vé imenovati kraje na Kosovem polji, kjer je ta ali uni junak ali vojvoda poginil. (Dalje sledí.)

Kratkočasno berílo.

Pobratimstvo. (Konec.)

Kmali se je ta prigodba razvedila, in tudi Sreberniškimu poglavarju so jo sporočili. Poslali so Vasilija do njega. Nestrahoma gré in stopi pred mestniga béga. Ta je bil Bosnjak stariga plemenitiga rodú, pa po veri muzelman. Pustijo ga predinj, ker pravi, da ima važno novíco povedati. Stopi v sobo, in se po šegi kristijanov verže pred oblastnikam na obličje ter pravi: „Poslali so me, Ti povedat, da je na pogorji pred Ivanovo hišo Volk Jugovič ubit. Povém tedej, kar so mi naročili. Pa prosim ponižno, dovoli mi, poglavar, dalje govoriti; jaz vém še več. Ubijavca poznam. Jaz sam sim ga ubil! Stori z mano po šegi in pravici. Pa dopolni mi dvojno prošnjo: nikar ne kliči k sodbi Ivana Milanoviča, in „starci“ naj me sodijo po naši šegi“.

Poglavar mu reče vstati, in mu vse natanko dopovedati. Neboječ je ob kratkim vse razložil in pristavil: „Stori tedej z mano po pravici, pa ne pozabi mojih prošinj“.

Mestni poglavar, čeravno je bil mahomedan, kakor večidel bosanski plemenitniki, je uslišal Vasilijeve prošnje. Ni izročil preiskave in sodbe v tej reči turškimu sodniku, ampak je sklical „zbor starcov“. Ta zbor je nekakšina „porota“, sostavljena iz trinajstih sodnikov, ki se volijo izmed najstarjih glasovitih kristijanov v mestu. Zbor je bil sklican na nedeljo. Starci gredó k sveti maši in prisegi v cerkev in od ondot v sodnišče. Tam je povedal vsak svojo starost, in naj starji med njimi, sivúr pri šest in devedesetih letih, je bil sodnikam za „očeta“ postavljen. „Oče“ se usede na nekoliko višji stol, in drugi na nižje krog njega. Pred njimi je stala miza s sveto razpétjo (krucifiksam), na strani pa je stal mašnik v cerkveni opravi.

Zdaj pripeljejo zatoženca. On poklekne ponižno pred duhovnika in pravi: „Zarotim se pri živim Bogu, de ne pojde laž iz mojih ust, ampak de bom čisto resnico govoril“. Ta mu odgovorí: „Gorjé tedej tebi vekomaj, ako se kaj zlažeš! Vstani, in daj odgovor njim, ki jih je Bog poslal, te sodit“.

Vstane Vasilij in se oberne proti sodnikam, ter pravi: „Čast in poštenje Vašim letam; čast in slava Vašim sivim glavam, očetje! Morebiti ste tudi Vi pobratimi, in veste, kakšine dolžnosti naklada ta sveta zaveza človeku. Jaz, Vasilij Obrič in Volk Jugovič sva bila pobratima, — in vendar sim jaz, Vasilij, svojiga brata, Volka Jugoviča, ubil, in terdno terdim, da nisim kriv. — Bog bodi njegovi ubogi duši milostljiv!“

Oče sodnikov: „Nisi kriv? Kako je to mogoče? Povej, zakaj si ga ubil?“

In s kerpkim, terdnim glasam je povedal starcam vso prigodbo, zvesto in resnično na las, in je pristavil: „Da! prepričan sim, da se je bil Volk izneveril, da je bil sveto pobratimsko zvestost v nemar dal. Izdal je mojiga in svojiga pobratima Ivana Milanoviča in mi je studno sramoto storil. Sveto pobratimsko prisego je zlomil, on ki je mojo in Ivanovo krí pil pred božjim oltarjem, on je svojo zapadel; za to sim ga umoril!“

Oče sodnikov: „Povej, kako si ga ubil?“

Vasilij: „Zarano sim tisto jutro vidil orla nad svojo glavo v zraku. Zdelo se mi je, da me opominja maščevanja, in djal sim: Čas je, da maščujem svojiga brata Ivana. Stopim do njegove hiše. Milica je bila sama, in ko zasliši, da nekdo gré, mi pride naproti. Pa kar vsa se prestraši, ko me spozná. Ojstro ji rečem: nazaj v hišo! Vedil sim, da je Volka pričakovala, in stopim za germ blizo hiše, in čakam. Kmalo pripoje Volk Jugovič, in jaz sim njegovo dušo Bogu priporočil. Nisim mu dal odloga za molitev; sej bi bila le Boga žalila ..... in sim ga trikrat ali štirikrat sunil z njegovim lastnim handžaram. To je vse, kar vém. Zdaj pa me sodite, očetje! Kaznite me, pa ohranite to skrivnost do smerti, in ne razodenite je Ivanu Milanoviču. On serčno ljubi svojo pregrešno ženo, ki se še lahko verne na pot poštenja. Za-nj pa ni več sreče, ako kaj zvé. Očetje, sej Vam je znan prigovor: „Sreča je drevó, ki ne cvete nikdar dvakrat“.

Oče sodnikov: „Pa tudi ti ljubiš Milico; ali nisi Volka ubil iz ljubopitnosti?“

Duhovnik: „Gorjé tebi, ako se zlažeš; pomni prisege!“

Vasilij: „Da! duhovni oče! ljubil sim jo, in jo še ljubim, pa nikoli ji tega nisem pravil. Zarotim se pri živim Bogu, ki me bo morebiti še danas sodil, da sim Volka le zato ubil, ker je pobratimstvo oskrunil, in ker sim sam boljši pobratim biti hotel, kakor on“.

Oče sodnikov: „Zakaj si ga napadel, ko je bil brez orožja? in ga nisi zval na dvoboj, kakor je naša šega, da bi bil Bog razsodil med vama?“

Vasilij: „Bi li bilo pobratimstvo maščevano, in Ivo Milanovič, moj pobratim, maščevan, ako bi bil prisegolomni Volk mene ubil?“

In spraševanje je bilo končano. Vasilija odpeljejo. „Oče“ reče sodnikam, da naj vse dobro preudarijo, preden sodbi sklep storé; vsi vstanejo in se očetu molčeči priklonijo, le duhoven pravi: „Častiti sivoglavni možje! pomnite važniga dela, ki ga opravljate; pomnite tudi svojih sivih glav, ki že nad grobam sloné, da po vesti i zavesti razsodite, kar je prav v tej reči“. Na to tudi on umolkne.

Celo uro premišljujejo vsak za-se, kaj in kako je soditi, in ni je slišati ne besedice. Po tem vstanejo in naj mlajši sivoglavnih sodnikov poklekne pred duhovniga, kušne sveti križ in pravi: „Vasilij Obrič ni kriv! Storil je le, kar poštenimu pobratimu storiti gré“. Vsi sivci-sodniki poklekujejo po versti in kušujejo križ, in vsi Vasilija nekriviga spoznajo.

In spet ga pripeljejo v sodnišče. Oče sodnikov ga pred-se pokliče in pravi: „V imenu ljudí, prav si storil; prost in svoboden si, in ne kazni vreden!“ In duhoven mu pravi: „V imenu trojediniga Boga, prav si storil, pojdi, kamor te je draga volja. Amen!“

Šel je v svoje zakotje na pogorje in najdel tam Ivana Milanoviča, ki je bil že vse zvedil. Obá gresta do Milice; pa nikjer je ne najdeta. Vsa preplašena se gledata in ne vesta kaj početi, kar priteče kozár, še bolj oplašen memo nju, in pové, da je Milica ravno kar skočila v brezno na planini, ki je tako globoko, da nikoli človek ni slišal kamnja na dno pasti, ako ga je va-nj metal.

Bog bodi njeni duši milostiv, je rekel Vasilij, in je s pobratimam Ivanam zapustil domačijo.

Dolgo dolgo časa ni Ivo ne besedice spregovoril; kakor dete se je dal Vasiliju voditi in vižati, in še le čez

nekoliko tednov je podal jokaje roke svojimu pobratimu in je rekel: „Prav si storil, pa moliva za nju!“—

Vidi se tedej, kako globoko je paganska šega pobratimstva ukoreninjena v jugoslavjanskim narodnim bitji. „Starci“ so drugač sodili, kakor po jasni pameti gré; duhoven je njih sodbo poterdil; mož nesrečne Milice se je udal v vse to, in še turek-slavijan, sicer kristjanom trinožen, ni dal ubijavca Vasilija po svoji postavi soditi. Vse to šega storí.

Rodoljub Ledinski.

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Loža na Notrajnskem 25. aug. Dolgo sem čakal, da bi zvedel od kočevske strani, to je, iz Čubra in Prézda, ali da bo odkod drugod po „Novicah“ naznanjeno od kakega ognja na kresni dan. Ker se pa od nobenega požara tisti dan nič ne čuje, mora to kaj druzega biti, kar smo vidili na Notranjskem v Ložu okoli poldne, od poldnevne proti jutrovi strani, namreč podolgat, rudeč oblak, ki se je svetil od spod kakor da bi bil od velikega ognja osvetljen. Ker ga je več ljudí vidilo, so prišle berž mnogotere vraže na versto; eni so govorili od hude bolezni, drugi od ognjenih nesreč, ti od velike suše, uni od več drugih nadlog itd. Nekteri pa so mislili le, da kaka vas gorí ali da se je čubranski gojzd vnel, in ker se ni dalo popolnoma razločiti, od kterega kraja se svitloba pod oblake upira, smo sodili tudi od Reke proti izhodu kak požar. Ne bila bi se nam ta prikazen nič čudna zdela, ako bi se bila zjutraj ali zvečer vidila; ker se je pa oblak ob enajstih rudečiti začel in je to terpelo do dvanajste ure ob poldne, se nam je to vendar kaj posebnega zdelo, in temveč, ker so še drugi oblaki, čeravno ne predeleč preč in nižeje okoli unega bili, pa se vendar nobeden ni celó nič žaril. Všeč bi nam bilo toraj, ako bi nam hotel kdo kaj več povedati od te nebne prikazni, zlasti zato, da bi se praznim vražam v okom prišlo. Morebiti se je tudi še kje drugod ta prikazen vidila?

Dostavljam tem versticam še popis letošnje letine v ložki dolíni. Kar poljske pridelke zadeva, bi ne bila preslaba letina, pa kaj pomaga, ker je presilni červ vse polje podstrigel kakor da bi ga bila slana posmodila. Le v nekterih vaséh je tù in tam na kakih njivah prizanesel; v drugih vaséh pa mu ni bilo zadosti, da je na tistih njivah (kamor se je poprejšnje leto zaril) vse požerl, marveč se je zraven še na druge njive preselil in tudi tù vse ugonobil. Ima pa požeruh to lastnost, da se nar raji na bolj mejnate in zelene njive zarije, in tako pomladi, kadar se je zemlja ogrela, berž spodjedati začne. Ker ni nobene pomoči zoper tega gerdega škodljivca, bi bilo pač potreba, da bi vis. deželno poglavarstvo vsako hroščevo ali kebrovo leto, kadar ta rogovilež léta, prav terdo zapovedalo vsem kmetovavcem, naj ga naberajo. Če več se ga pokončá, manj bo škodljive zalege (červa). Akoravno preprosti kmetje vražo imajo, „kolikor več se červa ali kebra pomorí, toliko več ga je“, je vendar gotovo, da tako menijo in govoré le tisti, ki so leni in zanikerni, pa ne pridni ljudjé. — Ozimino žito bi po tem takem ne bilo preslabo, ako bi gori omenjenega škodljivca ne bilo. Jaro žito je slabo. Krompirja in sočivja bo prav malo. Lan je majhen. Ajda se je bila vkljub pervi suši komaj od tal vzdignila, jo je pa zdaj druga suša posmodila, da ji bo le nekoliko dobrih zern ostalo. — Sená se je po navadi nakosilo le na bolj debeli zemlji in kjer so senčne senožeti; ker pa ob nar boljšem času za rast ni deževalo, se ga je na takih senožetih, ktere večidel sonce prepeka, pol manj dobilo, kakor druge leta. Že zdaj se slišijo pritožbe, kaj bo na pomlad za senó, in kaj bomo živini pokladali. Otave bo pa tudi malo. Iz jezera pa niso že dolgo tako dobre merve in tako do čistega vzeli kakor letos. (Konec sledí.)

Iz Ljubljane. Poslednji obok $20^1/_2$ sežnjev visokega in 280 sežnjev dolgega zidanega mosta za železnico v Borovnici (Franzdorf), kteremu, kakor pravijo, ni v Evropi para, je bil dodelan 18. dan t. m. — Po višjem sklepu od 10. t. m. so presv. cesar tehantoma in šolskima nadglednikoma g. Ignaciju Holcapfel-nu v Ribnici in g. Andreju Pečarju na Verhniki za nju zasluge za cerkev in šolo zlati križ za zasluge s krono podelili.— Gosp. dr. Klun-u so pred odhodom njegovim v Švajco mnoge poslavljenja došle; mestni odbor ga je izvolil za mestjana ljubljanškega z vsemi dotičnimi pravicami; pomočna družba obertnikov in rokodelcev ljubljanskih mu je poklonila krasen srebern bokal; zgodovinska družba in kupčijska zbornica ste mu podale zahvalno pismo za delavnost njegovo. — V četertek zjutraj je Njih eks. gosp. minister Bach na poti iz Benetk in Tersta skozi Ljubljano na Dunaj šel.

Novičar iz raznih krajev.

Čedalje več se sliši, da nova občinska (srenjska) postava in postava za deželno namestništvo bote kmali oklicane. Neki precej verjeten časnik že hoče marsikaj vediti, kako bote te nove postavi osnovane; tako, na priliko, terdi, da bojo občine (srenje ali soseske) obderžale svojo samostojnost, ki so jo dobile po začasni postavi leta 1849, — da grajšinskih gospósk nikoli več ne bo, — da nekdanje grajšine ostanejo, kar so sedaj, namreč večje zemljišne posestva, in da se njih posestniki ne bodo ločili drugać od nekdanjih podložnih kakor le po večjem zemljišu, — občine bojo svobodno volile svoje zastopnike in bojo po županih opravljale opravila pravih gospósk svojega kraja. Deželne namestnije (Landesvertretung) pa se ne bojo mogle tako samostojno vêsti kakor županije, ker bolj omejeno oblast terja edinost cesarstva in pa berzdanje razkolništva, ki se je bolj ali manj razodevalo v vseh deželah; deželni zbori ne bojo imeli s politiko nič opraviti, ampak z drugimi deželnimi zadevami, ki zahtevajo svetni in duševni blagor; v njih pa bojo namestovani vsi štirje stanovi. Obé postavi bote si po vseh deželah zlo enake; tudi Ogersko bo tako osnovano, toda ne bo imelo enega deželnega odbora, ampak, kakor Poljsko, v vsaki upravni okrajni enega; vojaška granica zavolj svojega posebnega značaja pa ne bo tako osnovana; lombarško-benečansko kraljestvo bo obderžalo svojo prejšno, že nekoliko predelano postavo za komúne in deželno namestnijo. — Z ozirom na 7. oddelek konkordata zamore keršanski nauk na 8klasnih gimnazijah en katehet učiti, ali pa dva; škofu tajiste dežele gré razsodba zmožnosti za to učenje; če le en katehet uči na vsi gimnazii, mu gré polna plača gimnazijalnega učitelja; če pa učita dva, dobiva eden po 5 ali 800 gold. na leto kakor je stopnja gimnazije. — Po višjem sklepu se bo na Ogerskem in Erdeljskem vsako leto več žebcov za cesarske potrebe nakupovalo, da se bojo s tem gospodarji spodbadali se vseskoz pridno pečati z živinorejo. — Na politiškem svetu je malo novega. Naj važniša novica je, da na Španjskem se ima spet ustava od leta 1845 upeljati; ker je ta ustava delo pred 2 letoma iz dežele izgnanega, sedaj pa spet nazaj poklicanega maršala Narvaez-a, je lahko verjeti prerokovanje, da O'Donel ne bo dolgo na čélu ministerstva in da si je sam sebi jamo skopal, ko je poderl ustavo od leta 1856, za ktero je 2 leti pred sam prekucijo začel. — Po Gerškem je roparjev vse polno. Tudi po otrocih, in celó mladih, segajo, da jih morajo stariši potem za drag dnar odkupuvati. — „Nord“ pravi, da še zmiraj ni dognano: ali se bote Moldava in Valahija zedinile v eno deržavo, ker Avstrija in Turčija se nikakor nočete udati mislim francozke in angležke vlade. — Župan iz Gazza (v okrajni Padovanski) poterjuje, da je skoz in skoz resnično, kar nekteri niso hotli verjeti, da so letos neki svilodi (židni červi) belo-rumenkast, poldrug brač širok in 2 brača dolg, na eni strani gladek, na drugi pa tomošku enak trak spredli. (En brač je po našem tri četert vatla). Res, čudna novica!

Sklep milodarov za Semičane. J. J. V. L. 1 fl.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik.**